

เตาทุเรียง

ศรีสัชนาลัย และเป็นแหล่งผลิตเครื่องปั้นดินเผาที่สำคัญในสมัยนั้น หรือจะเป็นคำไทยโบราณที่ใช้เรียกภาชนะดินเผาเนื้อแกร่งเช่นเครื่องสังคโลกนี้ก็อาจเป็นได้ สังคโลกมีหลายรูปแบบ ชาวสุโขทัยออกแบบและผลิตเป็นทั้งภาชนะที่ใช้ในชีวิตประจำวันของคนชั้นสูงและพระสงฆ์ เช่น ถ้วย ชาม จาน พาน ภาชนะที่ใช้ในพิธีกรรมต่างๆ เช่น กระปุก ตลับขนาดเล็กๆ สำหรับใส่เครื่องหอม น้ำมัน แจกันใส่ดอกไม้บูชาพระ นอกจากนี้ยังออกแบบผลิตภัณฑ์เป็นส่วนประดับโบสถ์ วิหาร บันได และท่อน้ำ เป็นต้น

สังคโลกของชาวสุโขทัยเป็นสินค้าส่งออกไปจำหน่ายยังประเทศแถบเอเชีย เช่น ฟิลิปปินส์ อินโดนีเซีย ญี่ปุ่น ลักษณะที่เด่นของสังคโลก คือ เป็นภาชนะที่มีเนื้อแกร่ง และมีการเคลือบผิวเป็นสีเขียวไข่กา หรือเขียนลายสีดำใต้เคลือบใส ลวดลายที่ใช้เขียนมากที่สุดคือลวดลายปลา

โบราณสถานด้านทิศใต้

วัดเชตุพน

ชื่อวัดเชตุพนเป็นชื่อเดิมของวัดแห่งนี้ที่สร้างขึ้นเมื่อกลางพุทธศตวรรษที่ ๒๐ ชื่อของวัดเลียนแบบชื่อวัดเชตวนาราม อันเป็นวัดที่พระพุทธองค์เสด็จมาประทับมากที่สุดในสมัยพุทธกาล จุดเด่นของวัดนี้อยู่ที่วิหารที่มีแกนกลางก่อสร้างเป็นพระพุทธรูปขนาดใหญ่ในอิริยาบถ นั่ง นอน ยืน เดิน อันแสดงถึงพระจริยาวัตรที่งดงามของพระพุทธองค์ ขณะทรงสำราญอิริยาบถทั้ง ๔ ภายในพระอาราม ตามที่มีกล่าวถึงในพระคัมภีร์ทางพุทธศาสนาฝ่ายเถรวาทหลังกาวงศ์

สุโขทัยฐานะมรดกโลก

พ.ศ. ๒๕๒๑ กรมศิลปากรได้นำรูปแบบใหม่มาใช้ในการจัดการโบราณสถานเมืองสุโขทัย อันเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของ

วัดเชตุพน

ชาติ โดยการเพิ่มเติมสิ่งอำนวยความสะดวกต่อการท่องเที่ยวเข้าไป แต่ยังคงรักษาวัตถุประสงค์หลักคือการศึกษาและอนุรักษ์โบราณสถาน อันเป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์และโบราณคดีไว้ให้มั่นคง ขณะเดียวกันประชาชนในท้องถิ่นก็ต้องได้รับประโยชน์ทั้งในเรื่องรายได้และความรู้ จึงจัดตั้งโครงการอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัยขึ้นเป็นแห่งแรก มีเนื้อที่ ๗๐ ตารางกิโลเมตร ได้รับเงินสนับสนุนทั้งจากรัฐบาลไทย รัฐบาลญี่ปุ่น และองค์การยูเนสโก มีผู้เชี่ยวชาญจากทุกสาขามาร่วมคิดและวางแผนงานต่างๆ จนสามารถพัฒนาอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัยให้เป็นที่รู้จักในวงกว้าง

ในที่สุด เมื่อพ.ศ. ๒๕๓๔ รัฐบาลไทยโดยกรมศิลปากรได้ตระหนักถึงความสำคัญของสุโขทัยจึงได้เสนอข้อมูลเกี่ยวกับสุโขทัย ที่มีฐานะเป็นอดีตราชธานีของไทยเมื่อราว ๗๐๐ กว่าปีมาแล้วต่อองค์การยูเนสโก ซึ่งเป็นองค์การระหว่างประเทศว่าด้วยการศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรม องค์การยูเนสโกได้ให้ความเห็นชอบและประกาศเกียรติคุณยกย่องเมืองสุโขทัยและเมืองบริวาร อันได้แก่ศรีสัชนาลัยและกำแพงเพชร ว่ามีโบราณสถานที่เป็นงานชิ้นสำคัญและโดดเด่นทางสถาปัตยกรรมและศิลปกรรมสยามยุคแรก อันเป็นจุดกำเนิดของการสร้างประเทศ สุโขทัยได้รับการประกาศเป็นมรดกโลกอันดับที่ ๕๗๔ เมื่อเดือนธันวาคม ๒๕๓๔ มีสิทธิที่จะใช้สัญลักษณ์มรดกโลกเพื่อแสดงฐานะอันสำคัญนี้แต่นั้นมา

สัญลักษณ์มรดกโลกเป็นลายเส้นหนาทึบ ประกอบเป็นรูปสี่เหลี่ยม ตรงกลางเชื่อมโยงกับรูปวงกลมล้อมรอบ รูปสี่เหลี่ยมหมายถึงสิ่งที่มนุษย์สร้างสรรค์ขึ้น รูปวงกลมหมายถึงธรรมชาติ ซึ่งทั้งสองมีความเชื่อมโยงสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด นอกจากนี้สัญลักษณ์ที่เป็นวงกลมยังหมายถึงโลกที่ประกอบด้วยสิ่งทั้งสอง และขณะเดียวกันก็เป็นสัญลักษณ์แห่งการปกป้องคุ้มครองอีกด้วย

อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย

ต.เมืองเก่า อ.เมือง จ.สุโขทัย ๖๔๒๑๐

โทร. (๐๕๕) ๖๙๗๕๒๗ โทรสาร (๐๕๕) ๖๙๗๓๑๐

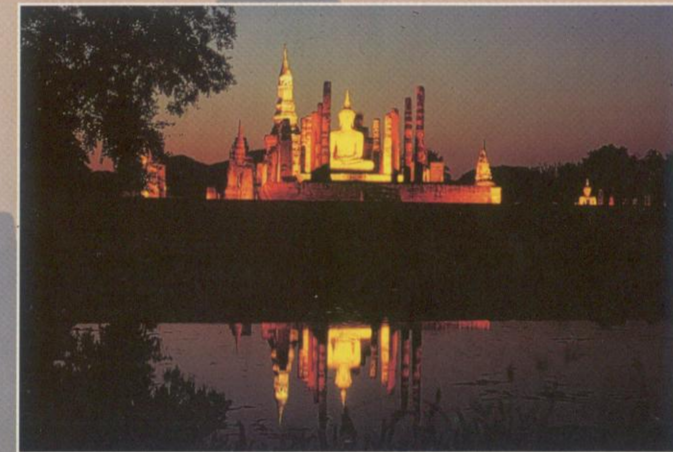
พิมพ์ที่ : บริษัท ประชาชน จำกัด โทร. (๐๒) ๖๓๖-๖๕๕๐-๘

อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย

จังหวัดสุโขทัย

ความเป็นมาของเมืองสุโขทัย

ประมาณกลางพุทธศตวรรษที่ ๑๘ เมืองสุโขทัยได้เกิดขึ้นจากการจัดตั้งของเมืองละโว้หรือลพบุรี เมืองใหญ่ในที่ราบลุ่มแม่น้ำภาคกลาง ในช่วงเวลาเริ่มแรกศิลาจารึกวัดศรีชุมเล่าว่า พ่อขุนศรีนาวนำถมปฐมกษัตริย์ของสุโขทัยสิ้นพระชนม์ ขอมสบาดโขลญลำพงคิดตั้งตนเป็นใหญ่ โอรสของพ่อขุนศรีนาวนำถมคือ พ่อขุนผาเมืองเจ้าเมืองราดกับพระสหายคือพ่อขุนบางกลางหาว ได้ร่วมมือกันนำทัพมาช่วงชิงเมืองสุโขทัยจากขอมสบาดโขลญลำพงได้เป็นผลสำเร็จ จากนั้นพ่อขุนผาเมืองจึงมอบพระขรรค์ชัยศรีและพระนามของพระองค์ว่า *ศรีอินทรบดินทราทิตย์* แด่พ่อขุนบางกลางหาว อภิเษกให้เป็นกษัตริย์ปกครองสุโขทัย ซึ่งในสมัยต่อมามักจะเรียกพระนามของพระองค์ว่า *"พ่อขุนศรีอินทราทิตย์"*

เมืองสุโขทัยเจริญรุ่งเรืองและมีอาณาเขตกว้างขวางในสมัยของพ่อขุนรามคำแหง กษัตริย์องค์ที่ ๓ ผู้เป็นโอรสของพ่อขุนศรีอินทราทิตย์ ปรากฏเรื่องราวการรบพุ่งอย่างกล้าหาญเพื่อแผ่อาณาเขตออกไปถึง แพร่ น่าน เวียงจันทร์ สมัยนั้นมีการนิมนต์พระสงฆ์ในพุทธศาสนาแบบเถรวาทจากลังกา ซึ่งมีชื่อเสียงอยู่ที่นครศรีธรรมราช นับเป็นจุดเริ่มต้นของการเปลี่ยนแปลงการนับถือศาสนาพุทธแบบมหายานตามแบบอย่างเขมร มาเป็นการนับถือพุทธศาสนาแบบเถรวาทในราชสำนักของสุโขทัย

ความเจริญรุ่งเรืองของเมืองสุโขทัยในสมัยพ่อขุนรามคำแหงคงเป็นที่กล่าวขานกันมาก จนถึงกับมีการบอกเล่าในลักษณะตำนานปรากฏอยู่ในศิลาจารึกและเอกสารสมัยอยุธยาว่าพระองค์คือผู้ประดิษฐ์อักษรไทยขึ้นใช้เป็นพระองค์แรก พระองค์ได้ทรงรวบรวมบ้านพี่เมืองน้องที่ต่างคนต่างอยู่เป็นอิสระ เข้าไว้เป็นแว่นแคว้นเดียวกันภายใต้พระราชอำนาจกษัตริย์สุโขทัยที่ประทับอยู่ภายในเมืองล้อมรอบด้วยกำแพงมั่นคง มีวัดมหาธาตุเป็นสัญลักษณ์ของการเป็นเมืองที่มีพระพุทธศาสนาของพระสมณะโคดมเป็นหลักธรรมของพระราชา

แต่การรวมตัวกันเป็นแคว้นของสุโขทัยนั้นอาศัยบุคลิกภาพการเป็นผู้นำของพ่อขุนรามคำแหง ที่ได้รับการยอมรับจากบ้านพี่เมืองน้องต่างๆ เป็นหลัก ด้วยเหตุนี้ เมื่อพระองค์เสด็จสวรรคต การยอมรับอำนาจศูนย์กลางที่เมืองสุโขทัยจากบ้านพี่เมืองน้องทั้งหลาย ที่เคยรวมกันได้จึงแตกแยกกันออกไปอีก ต่างคนต่างปกครองตนเอง เป็นอิสระไม่ขึ้นต่อกัน

จนในที่สุด เมื่อ พ.ศ. ๑๘๙๐ พระมหาธรรมราชาลิไทผู้เป็นหลานปู่ของพ่อขุนรามคำแหง และครองเมืองศรีสัชนาลัย ต้องยกทัพมาเมืองสุโขทัย ดังปรากฏข้อความในศิลาจารึกว่า ...*เข้าระดมฟันประตู ประหารศัตรูทั้งหลาย*... และขึ้นเสวยราชย์เมืองสุโขทัย ปราบปรามบ้านพี่เมืองน้องทั้งหลาย รวมเข้าเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันอีกครั้งหนึ่ง

วัดมหาธาตุ

พระมหาธรรมราชาลิไทได้ทำศึกสงครามขยายดินแดนออกไปทุกทิศทาง พร้อมกับเผยแพร่พุทธศาสนาพร้อมกันไปด้วย ทรงอาราธนาพระสามีสังฆราชจากนครพัน เมืองมอญริมอ่าวเมาะตะมะเข้ามา และทรงออกผนวชเมื่อ พ.ศ. ๑๙๐๕

พระมหาธรรมราชาลิไทเป็นกษัตริย์ที่สามารถมากพระองค์หนึ่ง พระองค์ทรงรจนาวรรณกรรมทางศาสนา คือไตรภูมิพระร่วง โปรดให้สร้างพระพุทธรูปสำริดประดิษฐานไว้ที่วัดมหาธาตุ ซึ่งชาวสุโขทัยเมื่อต้นรัตนโกสินทร์เรียกชื่อว่าหลวงพ่อโต พระพุทธรูปองค์นี้ พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชโปรดเกล้าฯ ให้ชลอไปประดิษฐานที่วิหารหลวง วัดสุทัศน์เทพวราราม กรุงเทพมหานคร ต่อมาพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย ทรงขนานนามหลวงพ่อโตว่าพระศรีศากยมุนี

หลังจากพระมหาธรรมราชาลิไทสวรรคต ประมาณเมื่อ พ.ศ. ๑๙๑๓ - ๑๙๑๔ แล้ว ในช่วงเวลา ๕๐ ปีเศษต่อมา แม้เมืองสุโขทัยจะมีกษัตริย์ที่เป็นลูกหลานของพระมหาธรรมราชาลิไทครองอยู่ แต่ก็ถูกครอบงำจากกษัตริย์กรุงศรีอยุธยาราชวงศ์สุพรรณภูมิ โดยการใช้ความเป็นเครือญาติที่มีศักดิ์สูงกว่าระบบขุนนาง และบางครั้งก็ใช้กำลัง ในที่สุด พ.ศ.๑๙๘๑ ปรากฏหลักฐานชัดเจนว่ากษัตริย์อยุธยาได้ส่งโอรสผู้มีมารดาเป็นราชวงศ์สุโขทัยมาเป็นอุปราชปกครองแคว้นสุโขทัยเดิมอยู่ที่เมืองพิษณุโลก แคว้นสุโขทัยได้กลายเป็นกลุ่มเมืองเหนือของกรุงศรีอยุธยาอย่างแน่นอนแต่บัดนั้น

โบราณสถานในเมืองสุโขทัย

ประตูอ้อ (ประตูเมืองด้านทิศตะวันตก)

กำแพงเมืองสุโขทัย

ปรากฏหลักฐานในศิลาจารึกเรียกกำแพงเมืองว่า ตรีบูร มีแผนผังเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า (เกือบจัตุรัส) โดยมีขนาดกว้างยาว ๑.๓๐๐ x ๑.๘๐๐ เมตร กำแพงชั้นในเป็นศิลาแลงก่อบนคันดินกำแพง ๒ ชั้นนอกเป็นคูน้ำสลับกับคันดิน ซึ่งนอกจากทำหน้าที่ป้องกันข้าศึกแล้ว คูน้ำยังใช้ระบายน้ำไม่ให้ไหลท่วมเมืองอีกด้วย ระหว่างกึ่งกลางแต่ละด้านมีประตูเมือง และป้อมหน้าประตูด้วย

วัดมหาธาตุ

วัดมหาธาตุ

ตั้งอยู่ภายในเมืองสุโขทัยในบริเวณเกือบกึ่งกลาง วัดมหาธาตุจัดเป็นวัดสำคัญวัดหนึ่งของสุโขทัย เพราะนอกจากเป็นที่เชื่อว่าบรรจุพระบรมสารีริกธาตุตามแบบอย่างของเมืองที่มีคติความเชื่อทางพุทธศาสนาเป็นหลักแล้ว ที่เจดีย์ประธานยังมีเจดีย์ทรงดอกบัวตูมที่แสดงลักษณะเอกลักษณ์ของศิลปะสุโขทัยอย่างแท้จริง เจดีย์ประธานทรงดอกบัวตูมนี้ มิใช่รูปแบบเมื่อเริ่มแรกก่อสร้างอย่างแน่นอน ของเดิมควรจะมีรูปแบบเช่นเดียวกับเจดีย์ทิศที่ตั้งอยู่ทั้ง ๔ ด้านของเจดีย์ประธานนั้นเอง ซึ่งอาจมีรูปทรงเป็นปราสาทเขมร หรือเจดีย์ทรงปราสาทยอดก็ได้ ระหว่างสองข้างด้านทิศเหนือและทิศใต้ของเจดีย์ประธานนั้น มีพระพุทธรูปยืนสูงประมาณ ๙ เมตร เชื่อกันว่าคือพระอัฏฐารสตามที่ปรากฏในศิลาจารึกหลักที่ ๑

นอกจากนี้ภายในวัดมหาธาตุยังมีกลุ่มเจดีย์จัดแยกออกเป็นกลุ่มหนึ่งอยู่ทิศใต้ของเจดีย์พระธาตุมีศูนย์กลางอยู่ที่เจดีย์๕ยอด ซึ่งมีขนาดใหญ่เป็นที่ ๒ รองจากเจดีย์พระธาตุ เจดีย์ ๕ ยอดนี้พบหลักฐานที่เป็นจารึกลานทองน่าเชื่อว่าเป็นเจดีย์บรรจุอัฐิของพระมหาธรรมราชาลิไท

ศาลตาผาแดง

ศาลตาผาแดง

เป็นเทวสถานตามแบบอย่างศิลปะเขมร สมัยนครวัด (พ.ศ. ๑๖๕๐ - ๑๗๐๐) ได้ค้นพบเทวรูปและเทวสตรีสลักหินศิลปะเขมรหลายองค์ ปัจจุบันเก็บรักษาอยู่ที่พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติรามคำแหง จังหวัดสุโขทัย โบราณสถานนี้เป็นหลักฐานการรับอิทธิพลทางด้านวัฒนธรรมเขมรในสมัยเมืองสุโขทัยตอนแรกเริ่ม ตั้งอยู่ในกำแพงเมืองริมทางที่จะไปออกกำแพงเมืองด้านเหนือ

วัดศรีสวาย

มีรูปแบบเป็นปราสาทเขมร ๓ องค์เรียงกัน เป็นโบราณสถานสำคัญของวัด ตั้งอยู่ทางทิศใต้ของวัดมหาธาตุ พบชิ้นส่วนเทวรูปในศาสนาฮินดู เชื่อว่าเป็นโบราณสถานในศาสนาฮินดูลัทธิไศวนิกาย เพราะมีรูปพระศิวะประทับนั่งภายในซุ้มด้านตะวันตกของปราสาทหลังกลาง ต่อมาภายหลัง มีการสร้างเพิ่มเติมวิหารด้านหน้าเปลี่ยนแปลงเป็นวัดทางพุทธศาสนา

วัดศรีสวาย

พระราชวัง

เดิมเชื่อกันว่าตั้งอยู่บนฐานก่ออิฐหน้าวัดมหาธาตุ ที่เรียกกันว่า *เนินปราสาท* แต่จากการขุดค้นของกรมศิลปากร ๒ ครั้ง ไม่พบข้อบ่งชี้ว่าจะเป็นปราสาทราชวัง นอกจากนี้ ในแผนที่เก่าสมัย ร.๕ ยังแสดงให้เห็นว่าเป็นบริเวณส่วนหนึ่งของวัดมหาธาตุด้วย

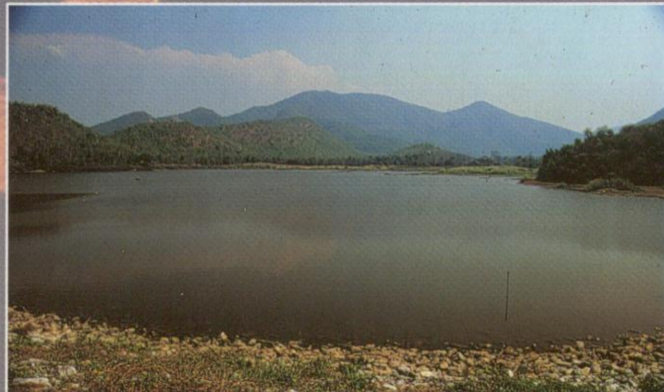
จากหลักฐานศิลาจารึกวัดสรศักดิ์ และการศึกษาเปรียบเทียบกับตำแหน่งที่ตั้งวังกษัตริย์เขมรเมืองพระนครหลวงหรือนครธมแห่งกัมพูชา ชี้ว่าวังกษัตริย์สุโขทัยควรตั้งอยู่แนวเดียวกับศาลตาผาแดง โดยอยู่ถัดไปทางทิศเหนือ อยู่ด้านทิศตะวันตกของวัดสรศักดิ์

โบราณสถานนอกเขตกำแพงเมืองที่สำคัญ

โบราณสถานด้านทิศตะวันตก

โบราณสถานนอกเขตกำแพงเมืองด้านทิศตะวันตก อาจจัดให้อยู่ในกลุ่มโบราณสถานที่เป็นวัดของพระสงฆ์ฝ่ายอรัญวาสี ตั้งกระจายอยู่ตั้งแต่กำแพงเมืองไปจรดเชิงเขาประทักษ์

ทำนบพระร่วง (สรีดภงส์)

สรีดภงส์

ทิศตะวันตกของเมืองที่มีเทือกเขาประทักษ์ทอดตัวยาวเป็นฉากหลังให้กับเมืองเป็นอย่างดีนั้น เป็นแหล่งที่อุดมด้วยพืชพรรณไม้ต่างๆ รวมทั้งพืชสมุนไพร และเป็นพื้นที่หลังคาที่สามารถรองรับน้ำฝนได้อีกด้วย จากความชาญฉลาดของคนสุโขทัยในอดีต จึงรู้จักสร้างคันดินกั้นน้ำขนาดใหญ่ในระหว่างหุบเขากิ่วอ้ายมาถึงเขาพระบาทใหญ่ อันเป็นที่รวมของน้ำจากโซกต่างๆ ตามบริเวณเขาถึง ๑๗ โซก เป็นคันดินสำหรับผันแปรทิศทางของน้ำ ที่เชื่อกันมาแต่เดิมว่าคือสรีดภงส์ที่กล่าวไว้ในศิลาจารึกหลักที่ ๑ น้ำจากสรีดภงส์ถูกระบายไปตามคลองเสาหอเพื่อเข้าไปใช้อุปโภคบริโภคในเมือง โดยระบายเข้าสู่เมืองตรงมุมตะวันตกเฉียงใต้ สรีดภงส์ในปัจจุบันได้รับการปรับปรุงขึ้นใหม่โดยกรมชลประทานร่วมกับกรมศิลปากร ให้มีความสูงและแข็งแรงกว่าเดิมสำหรับใช้กักเก็บน้ำ มีความสูงประมาณ ๑๐ เมตร สามารถกักเก็บน้ำได้ถึง ๔๐๐,๐๐๐ ลูกบาศก์เมตร

วัดสะพานหิน

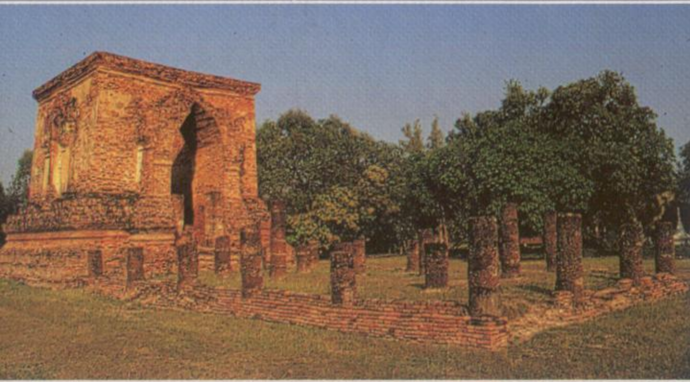
วัดสะพานหิน

เป็นวัดตั้งอยู่บนเนินเขาที่มีความสูง ๒๐๐ เมตร ชื่อวัดเรียกตามลักษณะทางที่ปูลาดด้วยหินจากตีนเขาขึ้นไปเป็นระยะทาง ๓๐๐ เมตร สิ่งสำคัญในวัดมีพระประธานเป็นพระพุทธรูปยืนขนาดใหญ่ น่าจะตรงกับที่ศิลาจารึกหลักที่ ๑ กล่าวถึงเมืองสุโขทัยสมัยพ่อขุนรามคำแหงว่า *...ในกลางอรัญญิก มีพิหารอันณึ่งมนใหญ่ สูงงามแก่กม มีพระอัฏฐารศอันณึ่งลุกยืน...* และน่าจะเป็นวัดที่พ่อขุนรามคำแหงทรงช้างเผือกชื่อ รูจาศรี เพื่อไปนบพระในวัดนี้ทุกวันข้างขึ้นและแรม ๑๕ ค่ำ

วัดป่ามะม่วง

จารึกสมัยสุโขทัยหลายหลักกล่าวถึงป่ามะม่วง ซึ่งอยู่ทางตะวันตกของเมืองสุโขทัย มีจารึกหลักที่ ๖ ค้นพบในวัดป่ามะม่วง พูดถึงความสำคัญของวัดนี้ว่า พระมหาธรรมราชาลิไททรงออกผนวช เมื่อพ.ศ. ๑๙๐๕ ในวัดป่ามะม่วงปัจจุบันประกอบด้วยอุโบสถและเจดีย์ต่างๆ และอยู่ไม่ไกลจากเทวาลัยมหาเกษตร ซึ่งเป็นที่พบเทวรูปสำริดศิลปะสุโขทัยอันเป็นรูปเคารพในศาสนาฮินดู อาทิ พระนารายณ์ พระศิวะ และพระพรหม

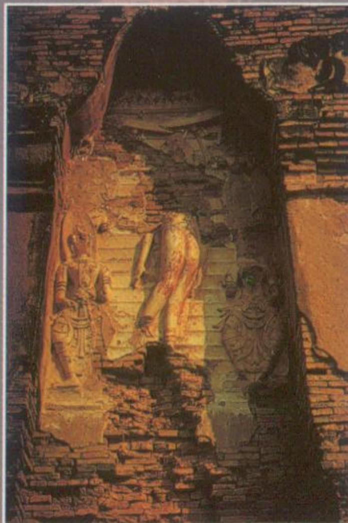
โบราณสถานด้านทิศตะวันออก

วัดตระพังทองหลาง

วัดตระพังทองหลาง

วัดนี้มีลวดลายปูนปั้นประดับผนังมณฑปทั้ง ๓ ด้าน นับเป็นลวดลายที่งดงามอีกแห่งหนึ่ง แสดงเรื่องราวในพุทธประวัติ ด้านเหนือแสดงตอนพระพุทธเจ้าประทานเทศนาโปรดพระนางพิมพา ด้านใต้แสดงตอนพระพุทธเจ้าเสด็จลงจากสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ ภายหลังเทศนาโปรดพระพุทธมารดา และด้านทิศตะวันตก แสดงตอนประทานเทศนาโปรดพระพุทธบิดาและพวกกษัตริย์ศักยราช ลักษณะของลวดลายปูนปั้นเป็นฝีมือช่างสุโขทัยที่รับอิทธิพลจากลังกาสมัยเมืองโปลนนารุวะ

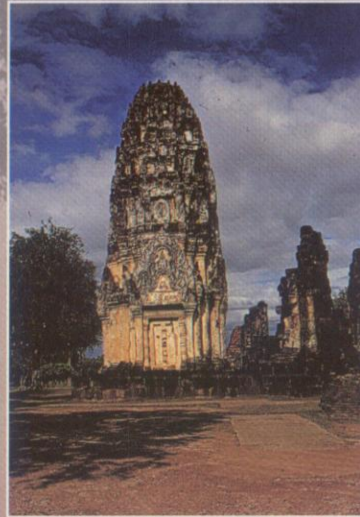

ปูนปั้นประดับผนังมณฑป
วัดตระพังทองหลาง

โบราณสถานด้านทิศเหนือ

วัดพระพายหลวง

ตั้งอยู่ทางเหนือนอกเมืองสุโขทัยใกล้กับคันดินชั้นนอกอันเป็นส่วนหนึ่งของกำแพงเมืองสุโขทัย โบราณสถานที่วัดนี้แสดงการใช้พื้นที่เป็นศาสนสถานอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่สมัยแรกเริ่มถึงสมัยสุโขทัยตอนปลาย โบราณสถานประธานเป็นปราสาทแบบเขมร ๓ องค์ ตั้งเรียงกันจากเหนือไปใต้ หันหน้าสู่ทิศตะวันออก ปัจจุบันเหลือเพียงปราสาทองค์เหนือ มีหลักฐานลวดลายปูนปั้นที่คล้ายกับลายปูนปั้นที่ซุ้มด้านทิศใต้ของปรางค์ประธาน วัดมหาธาตุลพบุรี เหล่านี้เป็นหลักฐานแสดงถึงความสัมพันธ์กับเขมรที่แผ่เข้ามาถึงทางเหนือที่สุโขทัยโดยผ่านเมืองลพบุรี

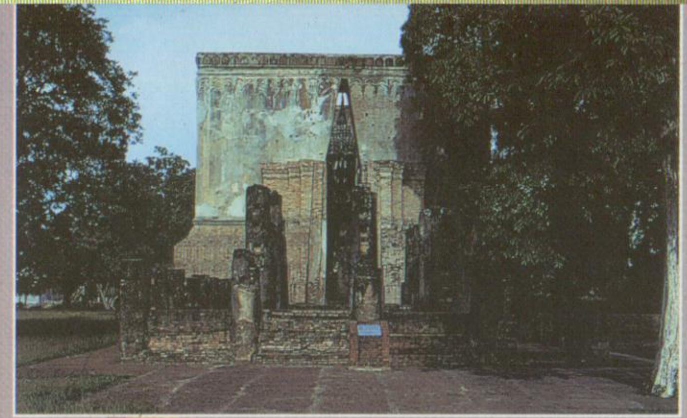

วัดพระพายหลวง

ด้านทิศตะวันออกของปราสาทแบบเขมรนี้ มีเจดีย์องค์หนึ่งซึ่งมีลักษณะเป็นเจดีย์ที่สร้างซ้อนลดหลั่นกันแบบปิรามิด ซึ่งเป็นแบบเดียวกับเจดีย์วัดกู่กุดจังหวัดลำพูน ภายในเจดีย์นี้ยังมีหลักฐานการซ่อมสร้างทับกันอยู่หลายสมัย หลักฐานของสมัยสุโขทัยตอนปลายก็พบว่ามีอยู่ด้วย ที่ด้านหน้าสุดของวัดนี้เป็นอาคารที่ประดิษฐานพระพุทธรูปสี่อิริยาบถได้แก่พระพุทธรูปนั่ง นอน ยืน และเดิน โดยเฉพาะพระพุทธรูปเดินหรือลีลา เป็นลักษณะพิเศษที่นิยมสร้างในงานศิลปกรรมของสุโขทัย

วัดศรีชุม

คำว่า *ศรี* มาจากคำเรียกพื้นเมืองเดิมของไทยว่า *สะหลี* ซึ่งหมายถึงต้นโพธิ์ ดังนั้นชื่อศรีชุม จึงหมายถึงดงของต้นโพธิ์ แต่ในหนังสือพระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยาที่เขียนในสมัยอยุธยาตอนปลาย ไม่เข้าใจความหมายนี้แล้ว จึงเรียกสถานที่นี้ว่า *ฤาษีชุม* ว่าเป็นสถานที่ๆ พระนเรศวรมาประชุมทัพกันอยู่ที่นั่นก่อนที่จะยกทัพไปปราบเมืองสวรรคโลก อันเป็นต้นตอของตำนานเรื่องพระ (อจนะ) พูดได้ที่เล่าขานกันต่อมา

วัดศรีชุม

พระอจนะวัดศรีชุม

สิ่งสำคัญในวัดนี้ได้แก่ พระพุทธรูปนั่งขนาดใหญ่ประดิษฐานอยู่ในมณฑปเชื่อกันว่าพระพุทธรูปองค์นี้ชื่อว่าพระอจนะ แปลว่าผู้ไม่หวั่นไหว ตามที่ปรากฏในศิลาจารึกหลักที่ ๑ ขนาดพระพุทธรูปองค์นี้หน้าตักกว้าง ๑๑.๓๐ เมตร สูงจากฐานถึงยอดรัศมีเปลว ๑๕ เมตร เป็นพระพุทธรูปนั่งปางมารวิชัย มีรูปแบบเป็นศิลปะสุโขทัย

เตาทุเรียง

เป็นชื่อใช้เรียกเตาที่ใช้เผาเครื่องปั้นดินเผาเคลือบที่เมืองสุโขทัย อยู่ใกล้บริเวณวัดพระพายหลวงริมคูแม่โจน สำรวจพบว่ามีอยู่ ๔๙ เตา แบ่งเป็นเตาแบบประทุน ระบายความร้อนผ่านในแนวนอน สามารถเผาในอุณหภูมิสูงถึง ๙๐๐ - ๑,๒๐๐ องศาเซลเซียส ใช้เผาภาชนะที่เคลือบผิว กับเตาแบบระบายความร้อนแนวดิ่ง สามารถเผาในอุณหภูมิไม่เกิน ๙๐๐ องศาเซลเซียส

เครื่องปั้นดินเผาของสุโขทัยเรียกกันว่า สังคโลก เชื่อว่าเป็นคำที่เพี้ยนมาจากสวรรคโลกอันเป็นชื่อที่ชาวอยุธยาเรียกเมือง

แผนที่อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย

Map of Sukhothai Historical Park

วัดเขาพระบาทน้อย
Wat Khao Phra Bat Noi
วัดสะพานหิน
Wat Saphan Hin
วัดเจดีย์งาม
Wat Chedi Ngam
วัดอรัญญิก
Wat Aranyik
ไป ตาก
TO TAK
วัดช้างรอบ
Wat Chang Rop
วัดถ้ำหีบบน
Wat Tham Hip Bon
วัดถ้ำหีบล่าง
Wat Tham Hip Lang
วัดมังกร
Wat Mangkorn
วัดตระพังช้างเผือก
Wat Tra Phang Chang Phuak
วัดป่าสัก
Wat Pa Sak
วัดหนองปรือ
Wat Nong Pa Pong
วัดป่ามะม่วง
Wat Pa Ma Muang
วัดพระยืน
Wat Phra Yuen
หอเทวาลัย
Hor Thewalai
วัดศรีโทน
Wat Si Thon
วัดตึก
Wat Tuk
วัดอ้อมรอบ
Wat Om Rop
เตาเผาเครื่องสังคโลก
Sangkhalok Kilns
วัดสังฆาวาส
Wat Sangkhawat
วัดเตาทุเรียง
Wat Tao Thu Riang
วัดร่องขวางตะวัน
Wat Rong Khwang Tawan
วัดศรีชุม
Wat Si Chum
วัดพระพายหลวง
Wat Phra Phai Luang
สำนักศิลปากรที่ ๖ สุโขทัย
The Sixth Regional Fine Arts Office, Sukhothai
ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว
Information Center
หอพระพุทธสิริมารวิชัย
Phra Buddhasirimarawichai Shrine
วัดเนินร่อนทอง
Wat Noen Ron Thong
วัดหนองปรือ
Wat Nong Prue
วัดแม่โจน
Wat Mae Chon
วัดตระพังปาน
Wat Tra Phong Pan
ประตูศาลหลวง
Sanluang Gate
วัดซ่อนข้าว
Wat Son Khao
ศาลตาผาแดง
Ta Pha Daeng Shrine
วัดสรศักดิ์
Wat Sorasak
วัดมุมเมือง
Wat Mum Muang
วัดตระพังสอ
Wat Tra Phang So
สำนักงานอุทยานฯ
Sukhothai Historical Park Office
ประตูอ้อ
Or Gate
วัดสระศรี
Wat Sa Si
วัดตระกวน
Wat Tra Kuan
อนุสาวรีย์พ่อขุนรามคำแหง
King Ramkhamhaeng Monument
วัดหญ้ากร่อน
Wat Ya Kron
วัดตระพังเงิน
Wat Tra Phang Ngoen
วัดชนะสงคราม
Wat Chana Songkhram
วัดใหม่
Wat Mai
ศาลหลักเมือง
The City Pillar Shrine (San Lak Muang)
วัดช้างล้อม
Wat Chang Lom
วัดมหาธาตุ
Wat Mahathat
บริการนักท่องเที่ยว
Tourist Service
เนินปราสาท
Noen Prasat
วัดตระพังทอง
Wat Tra Phang Thong
วัดต้นมะขาม
Wat Ton Makham
วัดศรีสวาย
Wat Si Sawai
วัดข้าวสาร
Wat Khao San
พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติรามคำแหง
Ramkhamhaeng National Museum
ประตูกำแพงหัก
Kamphaeng Hak Gate
วัดเจดีย์ยอดหัก
Wat Chedi Yot Hak
วัดตระพังทองหลาง
Wat Tra Phang Thong Lang
วัดพระนอน
Wat Phra Non
ไป สุโขทัย
TO SUKHOTHAI
วัดกำแพงแลง
Wat Kamphaeng Laeng
ประตูนะโม
Namo Gate
วัดเจดีย์สูง
Wat Chedi Sung
ไป กำแพงเพชร
TO KAMPHAENG PHET
วัดก้อนแลง
Wat Kon Laeng
วัดต้นจันทร์
Wat Ton Chan
วัดเชตุพน
Wat Chetuphon
วัดเจดีย์สี่ห้อง
Wat Chedi Si Hong
วัดโพรงเม่น
Wat Prong Men
วัดมุมลังกา
Wat Mum Langka
N

อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย

ตำบลเมืองเก่า อำเภอเมือง จังหวัดสุโขทัย

Sukhothai Historical Park

Tambon Muang Kao, Amphoe Muang, Sukhothai Province, Thailand

Tel. 0 5569 7527 Fax. 0 5569 7310